

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{6}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 5. V Ljubljani, 15. marca 1909. Letnik XXVI.

Obseg: Voluhar, kako živi ter s čim in kako se zatira. — Gospodarskopoučni izlet slovenskih kmetovalcev na Češko. — Krmljenje z oljnimi tropinami. — Vprašanja in odgovori. — Kaj delajo naše podružnice. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Voluhar,

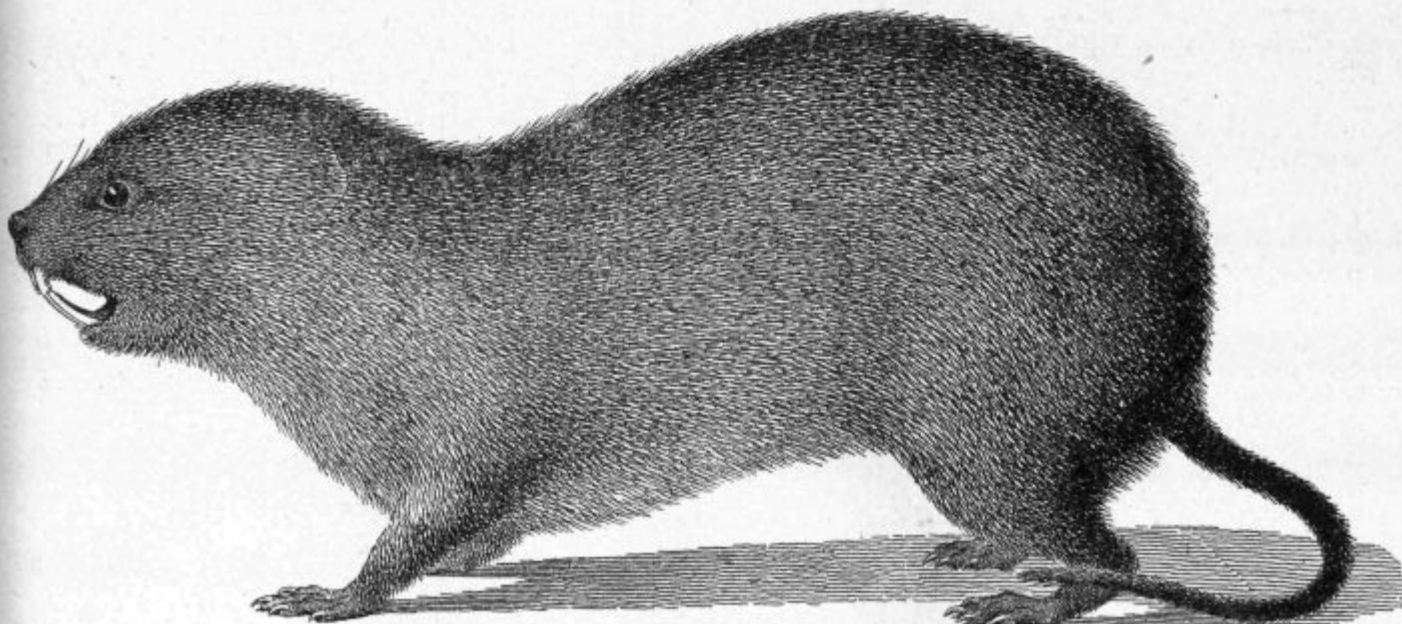
kako živi ter s čim in kako se zatira.

Spisal A. Lunaček, ravnatelj v Št. Rupertu.

Voluhar (glej podoba 13.), je največji škodljivec med vsemi živalmi, ki bivajo pri nas, vendar je še malo

let, a ni še nihče objavil zanesljivega sredstva za uspešno pokončevanje te živali in ga obrazložil, sem se namenil, da podam sadjarjem, vrtnarjem, vinogradnikom in sploh kmetovalcem navodilo, kako se more voluhar uspešno zatirati in odvrniti nepreračunljiva škoda, ki jo napravlja.

Da pa moremo s pridom uničevati škodljivo žival,

Podoba 13. Voluhar v naravni velikosti.

ali prav nič znan in puste ga, da neovirano spodjeda sadna drevesa in obgrizuje poljske sadeže ter stem naredi vsako leto na tisoče in tisoče škode v naši deželi. Ker se pečam z zatiranjem tega škodljivca že mnogo

moramo dobro poznati njeno življenje. Oglejmo si jo torej.

Voluhar — kmetovalci ga nazivljejo z napačnim imenom krtica — je nezatna živalca krtove velikosti, zalitega, valjastega telesa, pokritega s sivorjavo mehko

dlako, kratkih nog, s precej dolgim, drobnim, z redkimi dlačicami obraščenim repom. Debela okroglasta glava s tumpastim gobčkom ima majhne črne oči in komaj vidna, v dlaki skrita uhlja. Dva para dolgih, ostrih, dletastih zob mu služi za glodanje. Voluhar je torej glodavec kakor zajec, podgana ali miš.

Ta žival prebiva vedno pod zemljo in ne hodi na plan, zato jo malokdo pozna. Vendar jo je povsod dosti: po vrtovih in njivah, po travnikih, vinogradih in gozdih, po hribih in dolinah, v suhi in mokri zemlji. Tu pod zemljo ima na vse strani razpeljane rove ali luknje kakor krt; le za spoznanje večje so te luknje kakor krtove, nekatere so tako obširne, da lahko otrok porine pest in roko noter. Ti rovi so navadno razpeljani za ped globoko v zemlji, nekaj jih pelje tudi globlje, mnogo jih je pa izpeljanih tik pod površjem, da se vidi privzdignjena zemlja ali ruševina. V teh rovih ima tudi majhne shrambe. Na več krajih namreč spravlja živež, same koreninice različnih rastlin, na nekaterih mestih za pest na debelo stlačene, včasih tudi za poln klobuk. Te koreninice so za hrano mladičem in za zimo, kadar je zemlja tako zamrzla, da žival ne more delati novih rovo. Nekoliko globlje, prav rad pod koreninami kakega drevesa, si napravi gnezdo, narejeno iz mehke suhe trave, a to stori oprezno, da ga nihče ne vidi. V tem mehkem in gorkem ležišču ima po 4, 5 do 7 mladičev trikrat do štirikrat na leto. Razmnožuje se torej zelo močno. Sicer pa voluhar ne trpi drugega para v svoji neposredni bližini. Sempatam izpeha tudi kupčke zemlje na površje, da so videti kakor krtine. Toda krt dela velike kupe ali krtine z drobno, zrahljano prstjo, voluhar pa majhne kupčke in prst ni tako zrahljana. — Ker živi voluhar pod zemljo in dela rove in krtine kakor krt, pripisujejo kmetovalci vso škodo, ki jo dela voluhar, krtu in preganjajo tega. Toda krt lovi po svojih rovih in žre črve, ogrce, miši in drugo tako škodljivo golazen, voluhar pa obrizuje krompir, korenje in druge poljske sadeže ter korenine različnih rastlin in sadnega drevja. Posebno veliko škode napravi na vrtovih, v sadovnjakih. Mlada in tudi velika drevesa, ki jim voluhar obgloda korenine, ne morejo več srkati soka iz zemlje, morajo se posušiti. Če pa drevesu obgloda le nekaj korenin, tedaj drevo hira in se hitro stara, ne more rasti ne roditi lepega sadu, da naposled opeša in se posuši. Taka oslabela drevesa tudi rajši in uspešneje napadajo hrošči in druge žuželke. Mnogo kmetovalcev je izgubilo veselje do sadjarstva, ker je bil brezuspešen njihov trud, ki so ga imeli z zasajanjem dreves, ki jim jih je uničil voluhar, ne da bi oni vedeli za vzrok. Na šolskem vrtu v Št. Rupertu mi je uničil voluhar že mnogo majhnih pa tudi velikih dreves, pred nekoliko leti samo eno zimo čez 300. In če bi te živali ne zatiral pridno, bi na šolskem vrtu, ki leži sredi polja, ne vzgojil niti enega drevesa ali le neznatno številce. In tako je tudi drugod. Na stotine, ja na tisoče dreves uničijo voluharji vsako leto v naši deželi. Če bi ne bilo te živali, bi imeli mnogo zdravih in rodovitnih sadnih dreves in vsako leto obilo sadja. Torej je škoda, ki jo dela ta žival, velika in nepreračunljiva. Sme se torej trditi, da je voluhar najbolj škodljiva žival, kar jih je po naših krajih. — Ali bomo še nadalje trpeli, da nam bodo voluharji delali tako škodo in še nadalje uničevali delo kmetovalčevih rok? Ne, ne smemo. Z vso močjo moramo zatirati tega silnega škodljivca. Toda kako?

Razkopavati njegove številne rove večinoma ni mogoče in je tudi brezuspešno delo. Postrihniženega ovsu voluhar ne žre, zastrupiti ga torej ne moremo.

Ponekod mu nastavljajo pasti, kamor se pa love krti. Nekteri pod rove postavljajo velike lonce, kamor se včasih voluhar vjame. Pa tudi to sredstvo je malo uspešno. Poznamo še drug, izdatnejši način pokončevanja. Opazilo se je namreč, da voluhar v svojem podzemeljskem kraljestvu ne trpi prepaha. Če se mu odprejo rovi, tedaj jih kmalu zakrije, to pa posebno, kadar je mrzlo ali hladno vreme, torej pozimi, spomladi in jeseni. In če to vemo, nam že zadostuje, da vemo, kako mu priti do živega. Spomladi ali jeseni — ker pozimi je zemlja pretrda ali zasnežena — z lopato ali z motiko za ped odkrijemo voluharjeve bolj ali manj globoke rove na več krajih. Ker voluhar — kakor rečeno — ne trpi prepaha, pride kmalu zakrivat rov, ki je blizu njegovega bivališča. Tak zakrit rov nam je dokaz, da po tem rovu hodi voluhar in ni daleč njegovo stanovanje. Ta zamašeni rov se mu z lopato zopet odpre ter se nekoliko korakov proč z napeto puško v roki mirno čaka. Kmalu — včasih prej, včasih pozneje — pride zopet voluhar, da bi zamašil nanovo odprti rov. Poprej pa, preden začne zakrivati rov, pogleda skoz odprto luknjo, malo povoha, in v tem hipu se ustrelji. Na ta način sem na šolskem vrtu vsako leto pokončal 10, 20 do 30 voluharjev. V lepem mladem sadovnjaku graščine Škrljevo so pred par leti samo v enem letu postrelili nad 200 voluharjev. Poprej so drevesa hirala in se sušila, potem so pa rasla čvrsto in so preteklo jesen obrodila obilo lepega sadu.

Streljanje je torej edino izdatno sredstvo, kar je že večkrat omenil „Kmetovalec“. Toda s tem opravičilo se ne more baviti vsak posestnik; tudi je to delo, ker se mora včasih čakati več časa, zamudno in vsled tega drago, še dražje, če se najame lovec.

Zato, da ni treba čakati na voluharja in stem tratiti dragega časa, sem dobil lani majhno puško-samostrelnico, ki je bila namenjena za lisice in dihurje, ter sem jo dal nekoliko prenarediti, da je pripravna za pokončevanje voluharjev. S to pripravo se voluhar sam ustrelji. Opazil sem namreč, da ima voluhar posebno rad korenje. Če se mu položi pred odprt rov majhen zrezek korena, tedaj voluhar, ki pride zapirat rov, zapazi to slaščico, jo prime in potegne v luknjo. Zato ni treba drugega, kakor da se tej samostrelnici — ki ji pravim „voluharka“ — natakne košček korena ter se tako položi pred odprt rov, da koren sega do rova ali v rov. Ko pride voluhar rov zapirat, zagleda koren, ga prime, hoteč ga potegniti, a pri tem potegljaju sproži puškico in ves strel gre voluharju v glavo.

Samostrelnica-voluharka je dolga 30 cm. Od tam, kjer se petelin sproži, do tja, kjer je korenje pritrjeno, je napeljana žica. Na konec žice se natakne košček korena, zato ima žica tukaj majhne kaveljčke, da se koren ne sname, ko ga voluhar potegne. Priprava mora biti prav rahlo nastavljena, da se petelin pri najmanjšem potegljaju žice sproži in udari na naboj v cevi. Pri samostrelnici je varnostna kljukica, ki pri nastavljanju zatvori napeti petelin. Te voluharke je sedaj dal vlititi in jih ima v zalogi puškar Francišek Ševčik v Židovskih ulicah v Ljubljani. Komad stane 6 K 20 h. Zraven je treba kupiti nekaj nabojev ali patron.

Pokončevanje voluharjev s to samostrelnico je lahko in zelo uspešno. In ker ni treba človeku (lovcu, posestniku ali delavcu) čakati na voluharja, se ne zamudi skoraj nič časa, in zaraditega to pokončevanje onega nič ne stane, kdor ima to voluharko. Seveda se ne sme z nabitim nabojem dati v roke otrokom ali mladim lehkomišelnim ali nerodnim ljudem. Sicer je pa nastav-

ljanje brez vsake nevarnosti, če se količkaj previdno ravna. Vrši se to delo tako: Pred drugič odkriti voluharjev rov se postavi prazna voluharka z nasajenim korenčkom. Potem se napne petelin in se z varnostno kljukico zatvori, da se ne more sprožiti. Sedaj še šele vtakne nabit naboj v cev in se previdno odpre zatvornica. Stem je nastavljanje končano in nastavljaivec gre na svoje delo. Navadno se že v kratkem času zasliši zamolkel strel; voluhar se je ustrelil. Če pa le ni voluharja, ker ga ni v tem rovu, in hočemo samostrelnico prenesti, tedaj najpoprej z varnostno kljukico zatvorimo petelina in vzamemo iz cevi naboj, petem šele dvignemo prazno voluharko.

Ker je živalca, ki jo streljamo, majhna, ni treba naboja ali patrona popolnoma napolniti, zadostuje prav malo lovskega smodnika in malo zrnja. — Da na nastavljen

odprt rov majhen korenček. Če korenček izgine, vemo, da po tem rovu lazi voluhar in mu nastavimo voluharko. Torej se tudi poleti ta žival lahko zatira.

Kadar na vrtu, v sadovnjaku, na polju ali vinogradu kopljemo ali štihamo, prekopavamo itd. in zapazimo voluharjeve rove, tedaj pustimo neka; rovo odprtih in opravljajmo svoje delo dalje. Čez kratek čas pogledjmo rove, ki smo jih odkrite pustili. Če zapazimo, da je kak rov zaprt, ga zopet odkrijmo in nastavimo voluharko ter svoje delo dalje opravljajmo. Voluhar se bo kmalu sam ustrelil.

Voluharjeva najhujša sovražnica je podlasica, mala in velika. Obe gresta po voluharja v njegove rove. Zato pa tam ni voluharjev ali le malo, kjer so podlasice. Le škoda, da je podlasic malo in prebivajo naredkoma. Ne preganjajte torej podlasic!

Podoba 14. Gospodarska akademija v Táboru.

voluharko ne stopi kaka žival, se odprtina v zemlji, kjer leži voluharka, pokrije s kako desko.

Kdor hoče, to samostrelnico lahko pritrudi v majhen zabojček. Neobhodno potrebno to ni, a dobro je zaradi tega, da se prst ne more vsipati na samostrelnico, kar lahko prepreči, da se ne sproži. Zato ima železni podstavek voluharke nekaj luknjic, da se lahko z vijaki ali žebli pritrudi k zaboju.

Omeniti moram še to: Če je pred zakritim rovom narita prst, tedaj vedite, da je to storil krt in je ta rov krtov, in tu ne nastavlajte samostrelnic, ker bi se utegnil pri ritju ustreliti krt. Voluhar odprt rov le zamaši in zabije, in ni pred njegovim zaprtim rovom narite prsti.

Ker v gorkem letnem času, torej poleti, voluhar ne zapre vselej odprtih mu rovo in se hočemo prepričati, če v rovu prebiva voluhar, tedaj položimo pred

Ker sedaj poznamo zanesljivo sredstvo, ki se z njim voluhar uspešno pokončuje, ne bodimo več brezbrizni, temveč rabimo to sredstvo in zatirajmo voluharje, da se obvarujemo škode, ki nam jo povzročajo. Nobena šola, nobena vas ali zaselje, noben vrtnar in sadjar ne sme biti brez voluharke, vsak boljši posestnik naj si jo nabavi, revnejši naj si jo izposodijo. Smrt voluharju!

Gospodarskopoučni izlet slovenskih kmetovalcev na Češko.

(Dalje.)

Ob osmih zvečer smo bili že v Táboru. Na kolodvoru je bilo nagnetenno na stotine najfinejšega občinstva. Še na misel nam ni prišlo, da so prišli zaradi

nas. Šele, ko se je naš vlak ustavil in je zaorilo iz več sto grl „živeli Slovenci“, smo spoznali, da velja ta častni sprejem nam, preprostim kmetovalcem.

Ob neprestanih klicih občinstva nas je nagovoril župan mesta Tabora g. dr. Kotrbelec, ki nas je prišel pozdravit z mestnim zastopom, in v imenu gospodarske akademije nas je pozdravil njen ravnatelj g. Farský.

Po primerni zahvali voditelja izletnikov smo se od vseh strani navdušeno pozdravljeni podali v hotel „Nový,“ kjer smo se pri izvrstni večerji ob navzočnosti zastopnikov mesta, akademije, tiska in raznih korporacij do pozne noči dobro zabavali.

Drugi dan zjutraj ob osmih smo se sestali pred poslopjem gospodarske akademije (glej pod. 14.), kjer nas je pričakoval ravnatelj g. Farský in v Taboru navzoči gg. profesorji (bile so počitnice).

Ti so nas peljali najprej v slavnostno dvorano, kjer nas je g. ravnatelj nagovoril z jako lepim govorom.

Popisal je najprej, kako se je l. 1866. po prizadevanju kmetijske družbe češke ustanovila višja gospodarska šola, ki se je l. 1900. izpremenila v akademijo, ker se za pogoj sprejema zahteva matura splošnje srednje ali srednje gospodarske šole. Na akademiji se v češkem jeziku poučuje vse, kar je izobraženemu gospodarju treba vedeti in znati. Gospod ravnatelj je zlasti omenjal, da se poslužujejo tega učilišča tudi drugi Slovani, posebnoma Bolgari in Poljaki, pa tudi Srbi in Hrvatje; omenil pa je, da doslej, žal, še nikoli ni imela akademija nobenega Slovenca za dijaka. Končno nas je gosp. ravnatelj v imenu profesorskega zbora povabil, da si ogledamo zavod. Po zahvalnem govoru ravnatelja kmet. šole goriške g. A. Štreklja smo si, kolikor nam je dopuščal omejeni čas, v skupinah ogledali učne pripomočke, ki jih ima zavod jako mnogo. Pri tem nam je bil poleg g. ravnatelja zlasti izvrsten in ljubezniv voditelj gosp. profesor dr. J. Kožaný. Na to smo se podali v poskusni gospodarski dvorec, ki ga je mesto dalo akademiji v porabo, in na botanični vrt, ki je eden najpopolnejših in največjih v Avstriji, kajti meri 3 ha in je zlasti glede češke flore popoln. To akademijo, ki je vzgojila največ češke kmetijske inteligence in ki slovi po svojih veščakih, med katerimi je zlasti ravnatelj Farský priznana veličina, moremo onim, ki težijo po višji kmetijski izobrazbi, najbolj priporočati.

Ob 1/2 11 dopoldne smo se napotili v društveno mlekarno, da si ogledamo njeno uredbo.

Tja kakor povsod drugod nas je spremljal g. ravnatelj in večina profesorjev ter zastopnikov občine in tiska.

Zadružništvo je na Češkem jako razvito, kajti že koncem l. 1906. je štela zveza čeških zadrug v Pragi 1039 hranilnic in posojilnic ter 219 kmetijskih društev (vseh kmetijskih društev je na Češkem sedaj 334).

Hranilnice in posojilnice Raiffeisenovega sestava imenujejo Čehi tudi „Kampeličke“, po češkem poljed. organizatorju doktorju Kampeliku, ki je še pred Raiffeisenom nasvetoval svojim rojakom enake kreditne organizacije.

Kmetijska društva, zastopana v češki zvezi, so se takrat delila po svojem delovanju v nakupovalne zadruge (24), žitna skladišča (15), žitna skladišča z mlini (3), mlino (2), mlekarnarne in sirarne (37), sušilnice za cikorijo (19), žgalnice za špirit (9), društva za prodajo

in porabo sadja (6), lanarska društva (12), društva za pridelovanje kislega zelja (2), društvo za prodajo in porabo zelenjadi (1), živinorejske zadruge (15), društvo za izdelovanje in prodajo škorba (1), tkalsko društvo (1), strojniške zadruge (65), in razne druge (4). Hvalvredno je, da so na Češkem vse češke zadruge združene v eno samo zvezo, ne glede na politično naziranje udov, dasi imajo Čehi 11 polit. strank.

Podoba 15. Pogled na Tábor.

Politika mora pri zadružnem delovanju stopiti na stran!

Tej zvezi pripada tudi taborsko mlekarsko društvo, ki šteje sedaj 180 zadružnikov. Zadružni deleži znašajo 10 K za vsakega 2 1/2 l mleka, ki ga na dan daje ud v mlekarno.

Vsak ud pa mora najmanj 1 1/2 l mleka dajati, če vzame samo 1 delež, in sicer velja to v celotnem premeru. Če dobavlja manj mleka, mora za vsak nedobavljen liter 1/2 h doplačati, če je dobavil več mleka kakor 2 1/2 l na 1 delež na dan, mora vzeti več deležev.

Mleko je treba poslati naravnost v mlekarno ali pa na želez. postajo Tabor. Vsako spremembo v dobavi mleka mora ud najmanj 14 dni prej oskrbniku mlekarnarne naznaniti.

Če krave dobe kako nalezljivo bolezen, je to takoj naznaniti oskrbniku mlekarnarne.

V mlekarno se ne sme dajati mleko 4 tedne pred teletom in 10 dni po teletu, in se sme dajati le mleko od zdravih krav, ki mora biti snažno, čisto, hlajeno, tekem zadnjih 24 ur namolzeno, torej sladko, nepokvarjeno in mora imeti najmanj 2.8 % tolsče. Mleko plačujejo po tolsči kar najbolje in ne gleda zadruga toliko na dobiček, kakor na to, da se povzdigne cena mleku.

V mlekarni smo bili po njenem oskrbniku gosp. Gabertu prijazno sprejeti.

Mlekarna je moderno in lepo urejena in precej velika, kajti na dan podela 3 do 4000 litrov mleka. Izdelujejo in prodajajo pasterizirano sveže mleko, ki ga pošiljajo v mesto Tabor (po 16 h liter), v Prago in na Dunaj, dalje presno maslo, skuto in 9 vrst sira. Siratko, ki odpada pri izdelovanju sira, prodajajo 3 litre po 2 vinarja gospodarjem za konje, prasiče i. t. d. Gospod oskrbnik je bil tako prijazen, da nam je dal pokusit presnega masla in raznih vrst sira. On je dober strokovnjak, kajti vsi izdelki so bili izborne kakovosti.

Poleg mlekarne smo si ogledali še mestno klavnico, dalje njive, ki spadajo k posestvu akademije, ter nekatere javne mestne hiše, zlasti „Sokolski dom“, ki je jako lep.

Po obedu v hotelu smo se podali v staro mesto, da si ogledamo njega starine.

Mesto Tabor (glej pod. 15.) je sezidal in utrdil slavni vojskovodja Taboritov Jan Žižka iz Trocnova v najburnejši dobi češke zgodovine, v husitskih vojskah. Mesto je nastalo l. 1420., in sicer je sezidal Žižka, ki je bil imeniten strateg, jako naglo in mojstrsko to svojo trdnjavo. Videli smo na enem mestu (v pivovarni), kjer so ravno del trdnjave (zidu) odkopavali, da je Žižka že takrat nekako betoniral, to je, kamenja je dal nanesti in ga je zalil z apnom, kar je dalo zelo trden, betonu podoben zid. Tudi vsa razvrstitev mestnih stolpov, dalje uredba ulic, ki zvezdasto vodijo na glavni trg, mestni stolpi in imenitne stavbe pričajo o nenavadni bistroumnosti hrabrega vojščaka, ki v več sto bitkah navadno proti ogromni premoči sovražnika nikdar ni bil premagan in živi zato še vedno v spominu Čehov kot naroden junak, kar pričajo številni njegovi spomeniki po čeških krajih. Novi del mesta je jako lepo urejen. Vsled tega in vsled svoje lepe lege in prijazne okolice napravi Tabor na vsakega vtis jako lepega, prijaznega mesta.

Mesto šteje danes 11.000 prebivalcev in je sedež okrajnih in okrožnih uradov, raznih srednjih in strokovnih šol i. t. d.

Mesto je, kakor mnogo drugih čeških mest, jako premožno, kajti ima v svoji posesti blizu 1700 ha gozdov, 650 ha njiv in 127 ha travnikov, dalje ribnike i. t. d., kar donaša mestu letno nad 150.000 K dohodkov.

Mesto ima tudi svojo električno centralo in električno železnico v 31 km oddaljeno mesto Behinjo.

Ko smo si ogledali mesto, starinsko mestno hišo (glej. pod. 16.) in zelo zanimivi muzej v njej, smo posetili še pravovarno meščansko pivovarno, ki se naslanja na stari mestni stolp Koutnov.

Pravovarnih meščanskih pivovaren je na Češkem več, najbolj znana in največja je meščanska pivovarna v Polznju. Te pivovarne so nastale takole: V starih časih so smeli vsi meščani pivo varati (kuhati) in ga prodajati. Pozneje se je ta pravica omejila le na najstarejše meščanske rodovine. Ker je bilo varjenje piva po hišah nerodno, so si ti upravičenci pozneje zgradili skupno, posebno pivovarno, in tam so po vrsti varili vsak svoje pivo.

To se je v 18. stol. izpremenilo v toliko, da so bili od vlade prisiljeni variti skupaj, na skupen račun.

Tako so nastala pravovarna meščanstva („ki so imela pravico variti“), katerih krog je ostal omejen. Pravica je bila navadno vezana na hišo. Ko se je pivovarništvo vedno bolj razcvetalo, je bila seveda ta pravica, imeti delež pri pivovarni, vedno več vredna.

Danes so baje v Polznju stara vrata od neke podrte hiše, ki nesejo vsled take pravice obresti od 70.000 K. Nekatere pivovarne so se pozneje modernizirale in se izpremenile v društva z deleži, zlasti če so rabile denar za razširjenje podjetja.

Taborska pivovarna je posest društva, ki obstoji iz 263 deležev po 260 K. Na leto zvarijo 34—45.000 hl piva, in sicer svetlega in temnega.

Ravnokar se zavod razširja in bo potem še enkrat tako velik. Ko smo si ogledali s staroslavnega Žižkovega stolpa Koutnova, kamor se pivovarna naslanja,

lepo taborsko okolico, nas je predsednik upravnega sveta pivovarne g. Tvrzník povabil na kozarec piva.

V prijaznem hladnem kotičku v senci starodavnega Žižkovega stolpa se je kmalu razvila živahna zabava. G. Tvrzník, predsednik upravnega sveta, je napil slovenskim gostom, za kar ga je zahvalil ravnatelj goriške šole g. Štrekelj. Ob petju narodnih pesmi in ob prizadevanju gostitelja in njegove gospice hčerke ter nepozabnega nam g. kaplana smo se prav dobro imeli in težko je bilo voditelju spraviti udeležence iz tega prijaznega kotička. Le resnost položaja, da namreč brzovlak ne čaka, kakor tudi veselje, da še ta dan

Podoba 16. Mestna hiša (rotovž) v Táboru.

uzremo stostolpno zlato Prago, nas je spravilo na kolodvor, odkoder smo po večerji ob navdušenem pozdravljanju neštevilnega občinstva, ki je prihitelo, da se od nas poslovijo, oddrdrali iz tega prijaznega mesta proti Pragi.

Pri tej priliki ne morem pozabiti tudi redaktorja lista „Český Jih“ (češki jug) v Taboru, g. St. D. Kubička, ki nam je z neutrudljivostjo sledil, nas spremljal in ki se mu imamo vsled njegovih skrajno simpatično pisanih člankov o Slovencih in o našem prihodu v veliki meri zahvaliti za krasni sprejem v Taboru. Bog živi njega in vse prijazno meščanstvo!

(Dalje prihodnjik.)

Krmljenje z oljnimi tropinami.

Krmljenje je za uspeh živinoreje zelo pomembno. Ni enako, ali enoleten junček tehta 200 ali 300 kg, in tudi denarnica čuti razloček, če krava na leto daje po 1200 ali po 2000 l mleka, posebno tedaj, če so stroški za večji pridelek manjši kakor večji skupiček. Da imajo v Švici in na Zgornjem Bavarskem bolj rastno in bolj koščeno mlado živino, ni toliko vzrok samo pasma, kolikor boljše krmljenje. Zato tudi pravijo, da gre pasma skoz gobec, t. j., da najboljša pasma in živinorejska pravila nič ne veljajo, če živine ne krmimo prav.

Toda uspeh ni odvisen le od tega, koliko krme živina dobiva, marveč tudi od tega, kako je krma sestavljena. Večinoma nedostaja beljakovin in tolsče. Ko so umni živinorejci to spoznali, so si zelo uspešno pomagali s krmili, ki imajo mnogo beljakovin in tolsče v sebi; to so oljne tropine. Toda oljnih tropin je mnogo vrst, ki za naše razmere niso dobre.

Izmed dobrih oljnih tropin, kakršnih v sosednje dežele uvažajo vsako leto velike množine, naj omenim lanene in sezamove tropine.

Lanene tropine. Že zdavnaj znano, toda premalo uvaževano močno krmilo so lanene tropine. Veliko njihovo redilnost, okusnost in zdravilnost pozna skoraj vsakdo, in vendar jih živinorejci pokrmijo le toliko, kolikor se jih izdeluje v deželi. To je pač zelo malo. Dobre lanene tropine imajo povprečno $2\frac{1}{2}$ krat toliko beljakovin in tolsče v sebi, kolikor jih imata oves in koruza, 2 krat toliko, kakor pšenični in rženi otrobi, 3 krat toliko, kolikor dobro seno. Stanejo pa le po 19 h kilogram zmlate. Cena se seveda tudi ravna po oddaljenosti kraja, ker večja voznina podraži blago. Ta števila naj bi si vsak kmetovalec zapisal v pratiko ter naj bi jih vselej pogledal in primerjal, kadar mora kupiti krmil.

Koliko kmetovalcev daje teletom po odstavljenju napačno krmo! Koliko odstavljenih telet vsako leto pogine, koliko jih zaradi nedostatne krme slabo rase, da vedno ostanejo mršava! Kar se zamudi in zagreši v tem času, se pozneje ne da več nadomestiti in popraviti. Skoraj vsi živinorejci to vedo, drugače pa vendarle ne ravnajo. Ta prilika je tudi najugodnejša za uspešno porabo lanenih tropin. Rabijo se najbolje na ta način, da se najprej ovlaži rezanica, na njo se pa potresejo lanene tropine z nekoliko drugih močnih krmil ter se vse skupaj dobro premeša. Z ozirom na starost in velikost telet se daje enemu po $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{2}$ kg, enoletnim po $\frac{1}{2}$ do 1 kg lanenih tropin na dan. Posebno dobro vplivajo lanene tropine na molzne krave, če jih dobivajo v pijači 14 dni pred otelitvijo in 14 dni po nji. Ta zelo okusna in lahko prebavna pijača tako krepí živali, da navadno lahko prestanejo otelitev, pa

tudi pozneje ne zbole tako lahko (n. pr. za telečjo vročico). Pa tudi sicer so lanene tropine zelo dobre za vse živali, če hočemo dobro storiti slabotnim, bolehnim in zdelanim živalim ter jih okrepiti. V tem oziru lanene tropine največ izdajo, če jih pokladamo dalj časa.

Sezamove tropine. To močno krmilo dobivajo, ko iz sezamove rastline („sesamum indicum“ in „sesamum orientale“) iztiskajo olje. Naša družba oddaja tudi te tropine, ki jih dobivajo iz najboljšega vzhodnoindijskega, oziroma jutrovega semena. Sezamove tropine imajo povprečno v sebi:

suhe snovi	89 %
in v tej:	
beljakovin	37 %
sirove tolsče	11 "
nedušičnatega izvlečka	23 "
sirove vlaknine	8.5 "
pepela	9.5 "

V belih sezamovih tropinah je sedaj navadno 50 % beljakovin in tolsče in se za toliko tudi jamči. Sezamove tropine so torej redilnejše in so laže prebavne kakor oljne tropine ter prav tako ugodno vplivajo, t. j. nimajo nikakih postranskih neugodnih učinkov. Posebno je treba opozoriti na veliko množino apna in fosforove kisline, ki je v teh tropinah in so vsled tega posebno dobre za mlado živino. Izborne so te tropine za pitance. Zdrobljene ali zmlate sezamove tropine se tudi lahko dajo konjem namesto ovsu in delavnim volom. Konjem se jih daje po 1 kg na dan, pomešanih z ovsom, s kakim drugim močnim krmilom ali z rezanico; zmes se nekoliko ovlaži. 1 kg tropin nadomesti $2\frac{1}{2}$ kg ovsu. Volom se lahko dajo v poljubnih množinah, brez drugih močnih krmil, pomešane z rezanico. Končno so sezamove tropine prav dobra krma za molzne krave; daje se jim jih po 1 kg na dan zdrobljenih ali zmlatih, ali pa pomešanih med druga primerna krmila, in ni se bati, da bi imele kake nepovoljne posledice. Nasprotno, redno krmljenje belih sezamovih tropin pomnožuje mlečnost, in le v tem slučaju, če so le preveč tega krmila pokladali, je bilo presno maslo nekoliko bolj mehko. Mi toplo priporočamo bele sezamove tropine našim živinorejcem, ker so redilnejše kakor lanene. Če teh tropin kako živinče prvi dan ne mara, to nič ne dé, čez par dni se že nanje navadi in jih potem hlastno žre.

Zelo važno pa je, da dobimo oljne tropine čiste, nepokvarjene in nepredrage.

Da je pričela družba oddajati tudi oljne tropine, ji je povod dejstvo, da se kaže z zboljšano živinorejo in s povzdigo mlekarstva večja potreba po močnih krmilih, izmed katerih pri nas z malo izjemo rabimo le otrobe. Visoka cena pri otrobih bi pa ne bila še tako hudo zlo, toda resnica je, da se pri nas proda največ ogrskih otrobov, ki večinoma niso pristni in imajo razne ničvredne primesi v sebi, zlasti zmlate riževe mekine. Taki otrobi največkrat niso niti 6 K vredni.

Izorno nadomestilo za otrobe je moka iz raznih tropin. V krmilih je največ vredna dušičnata snov, ki jo imenujemo beljakovino; od nje je zavisna tečnost in cena posameznih krmil.

Debeli, pristni pšenični otrobi imajo v sebi 13 $\frac{1}{2}$ % beljakovin in 3 $\frac{1}{2}$ % tolsče, zmlate lanene 28 $\frac{1}{2}$ % " " 10 $\frac{3}{4}$ % "

Iz tega je razvidno, da so zmlate tropine več kakor še enkrat toliko vredne kakor otrobi; vrhutega pa silno vplivajo na zdravje, hitro rast in debelenje

ter na mlečnost živine; poleg tega stanejo danes skoraj toliko kakor otrobi. $\frac{1}{2}$ kg zmlatih tropin zaleže več kakor 1 kg otrobov, stane pa manj.

Odslej bo imela družba oljne tropine vedno v zalogi.

100 kg lanenih tropin stane sedaj 19 K, sezamovih pa 17 K 50 h.

Tropine so v vrečah po 50 kg in se naročila sprejemajo le na cele vreče. Cene veljajo za blago, postavljeno na ljubljanski kolodvor, ali za blago v družbenem skladišču.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 91. Kako je popraviti cikasto vinsko posodo, da bo zopet dobra za hranjenje vina? (J. U. v. J.)

Odgovor: Posoda se scika vsled očetnih bakterij, ki se v njej razvijajo. Očetne bakterije razkrajajo alkohol (vinski špirit) v očetno kislino in vodo. Če soda po izparjenju kmalu dobro ne pomijemo, ali pa še celo pustimo kak ostanek vina notri, kar mnogi radi delajo, v mnenju, da bo zaradi tega ostala posoda okusna (vinska), se kmalu začnejo, zlasti če je klet bolj gerka, v teh ostankih, da, celo v lesnih luknjicah razvijati že omenjene bakterije in povzročijo, da se posoda scika. Če hočemo to popraviti, moramo prvič uničiti očetne bakterije in drugič odvzeti sodu (lesu) kisli okus. To se zgodi, če sod dobro zakuhamo s kakim vrelim lugom. Če je posoda le malo cikasta, zadostuje 3—5 % na raztopina sode, če je pa močno cikasta in če je šel cik že globoko v les, je bolje vzeti 4—10 % jedkega natrona. Vroč lug iz sode ali jedkega natrona se nalije v sod, sod se zamaši in se valja semtertja, da pride njegova znotranja površina povsodi z lugom v dotiko. Čez nekaj časa se še gorak lug izlije in se drug nalije noter, kar se tolko časa ponavlja, da končno že čist izteka. Potem se posoda zakuha še s čisto vrelo vodo, da se ostanki luga iz nje izperejo, sod se opere še z mrzlo vodo, in ko se je bil sod nazadnje izpral z mrzlo vodo, se pusti 2 do 3 dni, da se posuši, in se potem močno zažvepla in zabije. Čez kakih 10—14 dni se sod zopet odpre, dobro z mrzlo vodo pomije in se lahko rabi.

Vprašanje 92. Ali so lanene tropine tudi priporočene za molzne krave in prasiče? Koliko časa se lanene tropine drže, ne da bi izgubile kaj svoje redilnosti? (I. Z. v. I.)

Odgovor: Lanene tropine so izborno močno krmilo za molzne krave kakor tudi za prasiče. Vendar bodi njih dnevna množina omejena, kajti preobilno pokladane dajo mleku, oziroma maslu, zoprni okus po lanenem olju in delajo mehko meso in mast, ki ima istotako zoprni okus. Z ozirom na velikost živali je pokladati na dan največ 1—2 kg lanenih tropin. Obležane lanene tropine ne izgube redilnosti, pač pa morejo sčasoma postati žarke in plesnive ter so, tako pokvarjene, zdravju škodljive. Lanene tropine iz navadnih oljaren, kjer se laneno seme mrzlo stiska, se laže in hitreje pokvari. V tvorniških oljarnah se sluzne (beljakovinske) snovi lanenega semena najprej z vročino zakrknjejo in potem posuše, zato so take tropine bolj suhe, a niso nič slabše, morda so še boljše, in imajo to veliko prednost, da se celo poletni skozi več mesecev zdrave ohranijo.

Vprašanje 93. Moj sosed ima 5 m od mojega studenca zemljišče, ki je bilo močvirno, preden ga je osušil. Z osuševanjem svojega zemljišča je pa odpeljal vso vodo, ki je dohajala v moj studenec, ki tudi v suši ni bil nikdar suh in ga je vsa vas rabila. Ali morem sosedu zabraniti delo, ki oškoduje moj studenec? (Z. J. v. P.)

Odgovor: Če je Vaš studenec dobival vodo, ki je vanj pritekala po sosedovem svetu, potem sosed ni smel zvršiti del, ki oškodujejo Vaš studenec, če imate priposestovano pravico do vode. Le v tem slučaju, t. j., če imate priposestovano

pravico do vode, morete soseda pravnim potom prisiliti, da škodo popravi. Seveda taka zadeva ni tako preprosta, in preden se spustite v pravdo, se posvetojte z večim pravnikom, ki vse okoliščine najprej na podlagi dejanskega stanja uvažuje in potem šele pove, kako Vam je nadalje postopati.

Vprašanje 94. Ali naj zmes iz superfosfata, kalijeve soli in amonijevega sulfata raztrosim v vinogradu še pred prvo kopjo in jo podkopljem, ali naj jo raztrosim po prvi kopi na zrahlanu zemljo? (D. J. V. v. S.)

Odgovor: Tako zmes umetnih gnojil morete vsekako že s prvo kopjo spraviti v vinogradu pod zemljo, kajti superfosfat in kalijeva sol morata priti tako pod zemljo in tudi za amonijev sulfat je to bolje, ker se prepreči izhlapevanje amoniaka. Amoniak sulfata se mora najprej pretvoriti s solitrno kislino, ker le v tej obliki jemljejo rastline dušikovo hrano iz zemlje; to pretvarjanje se pa pod zemljo brez izdatne izgube amoniaka bolj počasi vrši, kar je pri trtah celo prav, kajti trta potrebuje dušik dolgo časa med rastjo, in če se amonijev sulfat dovolj zgodaj podkoplje, potem trta dobi tudi koj v pričetku svoje rasti užiten dušik v obliki solitrne kisline.

Vprašanje 95. Ali bi bilo dobro gnojiti trtam samo s kalijevo soljo, kajti gnojenje tudi z drugimi umetnimi gnojili je za nas kmete silno drago, celo kjer smo zelo oddaljeni od železnice? (M. Z. v. C.)

Odgovor: Vaše vprašanje dokazuje, kako napačni pojmi o gnojenju so še razširjeni. Ker nam je to dejstvo znano, zato odgovorimo na Vaše vprašanje, ker je naša dolžnost, bistrirati te pojme pri vsaki priliki. Rastlina potrebuje za uspevanje vseh redilnih snovi. Med njimi so poglobitve dušik, fosforova kislina in kalij. S kalijevo soljo daste rastlini samo kalij, in če v zemlji nedostaja dušika in fosforove kisline (kar je navadno v vinogradu), potem ne dosežete z gnojenjem samo s kalijevo soljo nikakega uspeha. Naredite zmes iz $\frac{1}{5}$ superfosfata, $\frac{1}{5}$ kalijeve soli in $\frac{1}{5}$ amonijevega sulfata, pa imate izborno umetno gnojilo za trte, ki vsebuje vse poglobitve redilne snovi in je vrhutega cenejše kakor takozvano vinogradsko umetno gnojilo, ki ima enako sestavo, pa se v nekaterih prodajalnah vinogradnikom priporoča za nečuvno visoko ceno. Če v Brežicah prodajajo tak vinograški umetni gnoj po 21 K 26 h 100 kg, je najmanj za 6 K predrag.

Vprašanje 96. Jeseni sem oplemenil svinje s 4 mesece starim plemenjakom. Svinje so sedaj skotile in v enem dnevu so vsi mladiči poginili. Vsak mladič je dobil popolnoma črn jezik, preden je poginil. Kaj je temu vzrok, ali morda premlad plemenjak? (F. V. v. K.)

Odgovor: Če je tako res, kakor ste sporočili, potem moramo le pritrditi, da je Vaše domnevanje pravo in je premlad mrjasec vzrok, da so prasički takoj poginili, in še povrh bržkone tudi premlada svinja. Štirimesečen mrjasec pač še ni plemenska žival! Tako mlado revče naj se razvija, naj se pri primerni krmi giblje na prostem, in če čez 9—12 mesecev postane krepka žival, potem šele se sme za pleme rabiti. Tudi svinjo je šele tako pozno dati obrežati, da bo leto stara, ko prvič skoti mladiče. Da je pri pogiblih prasičkih jezik počrnel, utegne biti isti vzrok, a snetivost jezika in repa navadno prihaja od plemenjenja v sorodstvu, in Vi menda za pleme niste rabili samo premladih živali, temveč tudi take, ki so si bile v rodu, torej ste naredili v umni živinoreji nedopustne napake, ki jim je seveda takoj kazni sledila.

Vprašanje 97. Kaj mi je storiti, ker kobila ne mara za svoje žrebe; dojenje jo šegače, zato brca in grize mladiča? (M. G. v. V.)

Odgovor: V takem slučaju je najprej po možnosti izlepa kobilo privaditi na žrebe, ker občutljivost vimena

(šegetanje) navadno kmalu preneha in materinska ljubezen slednjič zmaga. Dokler kobila za žrebe ne mara, toliko časa ga seveda ni samega pri njej pustiti. Kadar naj žrebe sesa, je kobilo za glavo držati, in če je potrebno, je glavo visoko dvignjeno držati. Če tudi to ne pomaga, potem je kobilo z glavo visoko privezati in ji je med dojenjem dvigniti eno sprednjih nog, da nikakor ne more brcniti. Včasih je celo treba seči po ostrejših sredstvih in je na pr. potrebno z vrvjo spodnjo kobilino čeljust porajkljati, kar ji prizadene znatnih bolečin in jo ukroti. V kobilarnah takim kobilam devljejo vrv okoli vratu, ki se potem potegne med sprednjima nogama do zadnjih nog ter se tamkaj konca vrvi na biclja privežeta, da kobila ne more več brcati; okoli vratu se vrhutega dne kobili ovratnik iz palic, nabranih na dva jermena. Palice imajo dolžino vratu. Tak ovratnik brani kobilam, da ne more z gobcem segati po žrebetu in ga proč suvati. Proti grizenju sicer zadostuje tudi nagobčnik, vendar drugače prosta kobila z glavo odriava žrebe.

Vprašanje 98. Moja dve leti stara telica obgrizuje svoj rep in tudi drugi živini. Kaj je vzrok temu in kako jo je tega odvaditi? (J. M. v V.)

Odgovor: Obgrizovanje svojega in drugih repov pri govedu je razvada, ki jo goved dobi v mladosti in jo je tem težje odpraviti, čim dlje obstoji, oziroma čim starejša je goved. Take in enake razvade dobivajo mlada živinčeta, ki malo ali nikoli ne hodijo na presto in se v hlevu dolgočasijo. Govedo s tako razvado je v hlevu tako privezati, da ne more do svojega repa in ne do repa druge govedu. Če ni drugače, je govedu na vrat natekniti ovratnik, kakršen je popisan v odgovoru na 97. vprašanje.

Vprašanje 99. Jeseni sem kupil za gnojenje travnikov in deteljšč Tomasove žlindre in kalijeve soli, a sem zamudil, da nisem pognojil, in kakor sedaj kaže, pridem spomladi šele pozno do gnojenja. Ali bi kaj še letos koristilo, če bi travnike pognojil s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, ali bi bilo bolje ta gnojila do jeseni hraniti? (A. G. na R.)

Odgovor: Če precej ali nekaj poznaje pognojite travnike in deteljšča s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, bo sicer vsekako že pri prvi košnji in celo pri otavi nekaj, včasih celo veliko uspeha, nikakor pa ne toliko, kakor če bi jeseni ali zgodaj pozimi gnojili. Kali vsekako pride do veljave. Če s Tomasovo žlindro šele sedaj gnojite, pa stem ne zapravite fosforove kisline, kajti tista, ki se sedaj ne pretvori in je rastline ne použijejo, pride pozneje, zlasti drugo in prihodnje leto v prid. Če Vam torej razmere kažejo še letos gnojiti in nočete rabiti namesto Tomasove žlindre, ki jo že imate, rajši hitro učinkujoči superfosfat, potem lahko gnojenje zvršite, ne da bi si smeli očitati zapravljanje dokupljenih redilnih snovi v obliki umetnih gnojil.

Vprašanje 100. Naredil sem v hlevu cementen tlak, in ker nimam zunaj hleva prostora za gnojnično jamo, sem jo naredil pokrito v hlevu, zato vprašam, če je gnojnična jama v hlevu nezdrava za goved? (A. G. na R.)

Odgovor: Gnojnica se v jami pretvarja in razvijajo se plini, ki odhajajo v hlevski zrak, kar gotovo ni zdravo, kajti goved v hlevu tem bolje uspeva, čim čistejši zrak vdihava. Sicer ste pa prej imeli v hlevu gotovo še slabši zrak, dokler ni bil hlev tlakan, kajti zrak je bil še bolj nasičen z različnimi škodljivimi plini. Če je hlev dobro prezračevan, gnojnična jama pa zaprta in morda še tako prirejena, da morejo v njej razvijajoči se plini naravnost na prosto, potem se o kaki posebni škodljivosti gnojnične jame v hlevu ne more govoriti, dasi je drugače na vsak način edino pravilno, da se gnojnična jama naredi zunaj hleva.

Vprašanje 101. Imam vino iz modre frankinje iz l. 1906., ki je dobilo precej grenak okus, ki se

še večja. Pri poskušanju je vine še precej dobro, a v ustih pusti pozneje neprijetno grenkobo. Ali je to vinska bolezen, ki je zdravju škodljiva? Ali se da tako vino popraviti in kako? (P. S. v K.)

Odgovor: Zagrenenje vina po načinu, ki ste ga Vi popisali, je bolezen, ki jo povzročata neki ferment v vinu in je lastna nekterim vinom, narejenim iz gotovih vrst. Bolezen se pokaže v 2—3 leta starih vinih. Tako bolno vino sicer menda zdravju ni škodljivo, a se tudi ne da ozdraviti. Prepreči se pa bolezen s pasteriziranjem pri 60°C topline. Čiščenje vina z želatino neki popravi nekoliko pregrenak okus.

Vprašanje 102. Tu pri nas je skotilo mnogo svinj, ki so se vedle zelo plašno in niso hotele na noben način dojit svojih mladičev. V pričetku so imele dovolj mleka, potem ne več toliko, in slednjič so mladiči poginili gladi. Svinje so skotile v največjem mrazu. Kaj je temu vzrok in kako bi bilo v prihodnje taki nepriliki od pomoči? (F. T. v K.)

Odgovor: Da svinja ne mara dojit svojih mladičev, more biti več vzrokov. Prvi vzrok je narava svinje, ki mladiče naravnost sovraži. Taka svinja ni za plemo. Če imajo pujski ostre zobe, potem dojenje prizadeva svinji bolečine in jih ne pusti blizu; v tem slučaju je ostre zobe poščipati. Bržkone bo to pri Vas vzrok, ker so pujski skoraj gotovo od enegainistega očeta in so od njega podedovali take zobe. Plašno vedenje Vaših doječih svinj kaže na strah pred mladiči, ki jim prizadevajo s sesanjem bolečine. Utegnejo biti še drugi vzroki, a te more dognati le živinozdravnik na mestu. Če svinja ne doji, se mleko samoodsebe prične izgubljati, celo tedaj, kadar je mrzlo in niso svinjaki dovolj topli.

Vprašanje 103. Kupil sem tri prasiče. Kupec mi je zatrjeval, da so vsi iz istega gnezda. Eden teh prasičev mi dobro uspeva, druga dva pa slabše, in eden od slabjših se vedno okoli vrti. Odkod prihaja, da se prasič okoli vrti? (A. V. v R.)

Odgovor: Nič redkega ni, da se prasiči iz enegainistega gnezda različno razvijajo. Pravi vzrok, zakaj se nekteri prasiči slabše razvijajo, more dognati le živinozdravnik na mestu. Če se prasič okoli vrti, bo vzrok živčna bolezen, ki ima svoj sedež v možganih, oziroma v hrbtnicah. Pomoči ni nobene; včasih se taka bolezen s starostjo zboljša ali celo popolnoma izgine. Take živčne bolezni dobivajo prasiči, ki izvirajo od svinj, ki so bile oplemenjene s sorodnim mrjascem. Prasič ima pa lahko tudi omotico vsled vnetja možgan, ki ima različne vzroke. Vzrok in zdravljenje more določiti le živinozdravnik.

Vprašanje 104. Pri nas je slučajno dobil neki gospodar v trgovini neko lucerni podobno deteljo, ki se zove nokota. Živina jo je najraje jedla in dotičnik jo je le enkrat kosil, ker ni vedel, če je večletna. Kje se dobiva seme nokote? (J. T. v L.)

Odgovor: Rožičkasta nokota je izborna krmska rastlina, ki uspeva v vsaki zemlji, je zelo neobčutljiva in traja več, navadno do pet let. Seme se dobiva v vsaki boljši semenski trgovini. Nemški še imenuje „Hornklee“ in latinski „Lotus corniculatus“. Če je drugje ne dobite, jo dobite gotovo pri tvrdki P. Hüttig na Dunaju, V., Weiburggasse.

Vprašanje 105. Imam tri tedne stare prasičke, ki so po glavi in ušesih krastavi ter so rjavi in umazani. Kako je zdraviti take krstave sesajoče prasičke? (P. D. v S.)

Odgovor: Prasički dobe tako bolezen deloma od napačne krme, ki jo dobiva svinja dojlja, deloma od neprimerne svinjaka in oskrbovanja prasičev. Vsem je torej skrbeti za suh, zračen in svetel svinjak, in doječji svinji je pokladati zdravo in primerno krmo. Obolele prasičke je dva- do trikrat skopati v mlačni vodi, ki ji je na vsak liter

dotati žličico lizola. Po kopanju je zdrgniti živali vselej s suhimi otrobi dosuhega. Obbolele prasičke je po možnosti hitro odstaviti ter jim je pokladati kašo iz kuhanega in zdrobljenega ovsa. Poleg tega naj dobivajo še cela ječmenova zrna. Posebno važno je skrbeti, da prasički hodijo ob toplem vremenu na prosto in da imajo priliko v prsti riti in jo žreti.

Vprašanje 106. Pri nas imamo poljskega čuvaja. Občinski odbor je sklenil, da poljski čuvaj dobi od vsake krave, ki jo zasači na tujem svetu, po kroni, a župan temu ugovarja, da je taka določba nepostavna. Ali sme občinski odbor narediti tak sklep? (J. S. v L.)

Odgovor: Poljskega čuvaja plača tista občina ali skupina posestnikov, ki ga nastavi. Kot kazni za prestopke zakona o obrambi poljščine je plačati glasom § 14. tega zakona od vsake govedi 1 K. Ta kazni se podvoji, če se je živina nalašč gnala na tuja tla, če se je prestopok zvršil ponoči ali na obdelanih njivah, vrtih, vinogradih, na ograjenih tleh itd. Denarne kazni ne sme dobiti poljski čuvaj, temveč grede v ubožni zakiad tiste občine, kjer se je zgodil prestopok. Kdor omenjeni zakon prestopi, pa ni dolžan plačati samo kazni, temveč je dolžan tudi povrniti vsako narejeno škodo.

Vprašanje 107. Kaj je vzrok, da imajo svinje takoj po porodu otekla vimena in ne morejo dojiti? Svinje rade jedo, imajo takoj dovolj mleka, a ga potem za par dni izgube? (A. M. v P.)

Odgovor: V takem slučaju ima svinja lahko bolno vime, in sicer neke vrste vnetico, ki se pa pri svinjah redkokdaj pojavlja. Zdravljenje bolnega vimena je prepustiti večjemu živinozdravniku. Svinja, ki ima takoj ob porodu veliko mleka, ki ga mladiči ne izsesajo, pa dobi zaradi zastajanja mleka trdine in velike bule okoli seskov, in temu se lahko odomore, če se taka svinja vselej dočistega izmolze, dokler mladiči sami ne izsesajo vsega mleka.

Vprašanje 108. Moja triletna kokoš je lansko leto večkrat pela kakor petelin, in tudi že to leto dvakrat, zato vprašam, kaj je temu vzrok, kajti pri nas imajo ljudje vražo, da taka kokoš naznanja prihodnjo nesrečo v hiši. (J. F. v E.)

Odgovor: Da se navadi kokoš peti kakor petelin, ni nič redkega, je gotovo nekaj popolnoma naravnega in prav nič čudovitega, zato takemu dejstvu ni nikakih posledic pripisovati. Vse, kar se govori o bližajočih se nesrečah, je zgolj vraža. Samice tičev navadno ne pojo, vendar semintja pojo kakor samci; to se pogostokrat kaže pri kanarčkih v kletkah, kjer se večkrat samice od samcev nauče peti. Enako je tudi bržkone pri kokoših. So sicer različna mnenja, a najverjetnejše je domnevanje, da se nauči peti kakor petelin tista kokoš, ki ima najprimerneje ustvarjene glasilke. Samica ima namreč za petje manj sposobne glasilke, če se pa njih oblika približuje obliki petelinovih glasilk, potem more slednjic tudi kokoš oponašati petelina. Takega oponašanja se more naučiti in privaditi s posnemanjem žival šele ščasom, zato navadno le starejše kokoši pojo.

Kaj delajo naše podružnice.

Čč. načelnštva podružnic prosimo, naj bodo tako prijazna ter naj nam pošiljajo kratka poročila o svojem delovanju, saj bo to njim v čast, tovarišicam pa v spodbudo.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe v Št. Vidu nad Ljubljano

je imela svoj 17. kmetijski sestanek v nedeljo, 28. svečana. Sestanek je bil dobro obiskan v kljub slabemu vremenu. Gosp. dr. Janke Žirovnik nam je v poljudni besedi razlagal pravne razmere med sosedi. Priporočal je jasnost v pogodbah,

ki odstrani vsako nesporazumljenje in pripomore k trajnemu prijateljstvu med sosedi. Kdor hoče postavno nastopati, mora postave tudi poznati. Zato je potrebno, da se vsak dobro pouči o tistih točkah, ki bi utegnile povzročiti kak spor. Med govorom, ki je trajal dve uri, in še potem je marsikdo prosil in dobil pojasnila v zadevah, ki se njega osebno tičejo. Zbrani kmetje so bili gosp. predavatelju jako hvaležni za podane nasvete in so ga prosili, naj pri prihodnjem sestanku še nadalje obravnava te splošno zanimive stvari.

Zato bo na prihodnjem kmetijskem sestanku, ki bo 25. marca, gospod doktor govoril o važnosti „zemljiške knjige“.

Kmetijska podružnica v Trebnjem

je imea 14. februarja svoj občni zbor, kjer se je odbor prenoil. Za načelnika je bil izvoljen g. Ferdo Tomažič, c. kr. višji poštni kontrolor v p. in graščak v Vinji Gorici; za njegovega namestnika in blagajnika g. Alojzij Pavlin, posestnik v Trebnjem; za odbornike pa gg. Josip Glavan, posestnik v Podborštu, Frančišek Huč, posestnik v Gornjih Ponikvah, Miroslav Pehani, nadučitelj v Trebnjem, in Viljem Tomec, trgovec v Trebnjem. Prenovljeni odbor je porok, da se v področju podružnice poživi zanimanje in delovanje v prosep kmetijstva.

Kmetijska podružnica v Trnovem na Notranjskem.

Dne 28. februarja t. l. se je vršil redni občni zbor. Zbranih je bilo nad 70 udov. Iz blagajnikovega poročila smo povzeli, da je podružnica oddala v preteklem letu svojim udom nad 20 vagonov umetnih gnojil. Nabavila si je med letom nekatere nove kmetijske stroje, ki jih daje udom v brezplačno porabo. Na razpolago imajo udje triler, vejalnico za žito, travniško brano in sadni mlin s stiskalnico. Razentega se je sklenilo naročiti letos škropilnico za trte in drevje. Sklenilo se je tudi napraviti drevesnico, ker dr. vesa, ki jih k nam iz drugih krajev dobivamo, ne uspevajo tako, kakor ona, ki so v domačem podnebjju vzgojena. To dokazujejo jableane, ki so se pred nekaj leti vzgajale v lastni drevesnici.

Ker sta se prezaslužna gospoda načelnik Martin Zarnik in neumorno delujoči odbornik Ivan Urbančič odrekla zopetni izvolitvi, izvoljen je bil za predsednika g. dr. J. M. Kržišnik, dekan v Trnovem, za odbornike pa gg. : Jožef Benigar, Rudolf in Ivan Valenčič, oba iz Trnovega, ter Anton Žnideršič iz Bistrice. Odbor je sklenil vsako leto naročiti par kvintalov semenskega krompirja raznih vrst ter ga razdeliti svojim udom za poskušnje. Sklenil je tudi pogostokrat prirejati kmetijska predavanja ter prositi za prireditev kmetijskega tečaja. Naš kraj je v tem oziru zelo na slabem in prav nujna potreba je, da se sklepi uresniči.

Na občnem zboru je predaval gospod družbeni ravnatelj G. Pirc iz Ljubljane o živinoreji, o pravilno urejenih hlevih ter o gnoju. Povedal je toliko novosti o napredni živinoreji, podal toliko važnih nasvetov, da so ga vsi zbrani s pravim zanimanjem poslušali. Nadejamo se, da njegovi nauki niso padli na nerodovitna tla.

Kmetijske novice.

Vinski trg priredi kmetijska podružnica v Ravnem nad Krškim dne 30. sušca t. l. Ker se nahaja po Dolenjskem še mnogo dobrega in cenega vina, se gg. vinski trgovci in gostilničarji opozarjajo na to prireditev. — Oni gg., ki se nameravajo trga udeležiti, se prosijo, da naj svoj prihod po dopisnici naznanijo, da se bo vedelo, koliko voz poslati na bližnjo postajo Videm-Krško. — Vsa druga pojasnila daje zgoraj omenjena kmetijska podružnica.

Družbene vesti.

* **Vreče kupujemo!** C. kr. kmetijska družba kupi popolnoma dobre, cele ali vsaj dobro zakrpane vreče od Tomasove žindre in od kalijeve soli ter od kajnita po 40 h kos, in sicer oddane v družbeno pisarno, torej voznine proste. Kdor take vreče pošlje, mora sam voznino plačati: vreče se pregledajo in se plačajo samo cele ali dobro zakrpane. Vreče od žindre je na vsak način površno izprati in suhe poslati.

* **Na razglas o cepljenju prasičev proti rdečici,** ki je objavljen med uradnimi vestmi današnje številke, opozarjamo vse podružnice in družbene ude.

* **Plemenske prasiče** velike bele angleške pasme bo družba oddajala spomladi pod pogoji, ki so označeni v razglasu med uradnimi vestmi te številke.

* **Na oddajo čistokrvnih plemenskih bikov** prihodnje pomlad opozarjamo vse živinorejce, ki naj se ozirajo na tozadevni razglas, priobčen med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Modro galico in žveplo** prične splošno oddajati naša družba konci aprila, oziroma pričetkom maja. Cene objavimo v eni prihodnjih številok. Družba ima pa že sedaj to blago v zalogi in naročnikom lahko takoj postreže.

* **Deteljno seme** je letos cenejše, vendar še vedno razmeroma drago, ker se ga je tudi lansko leto vobče veliko premalo pridelalo. Naša družba je kupila približno toliko tega semena, kolikor ga utegnejo naši udje naročiti, vendar je mogoče, da ga zmanjka, in ker ga pozneje ne bo več mogoče po primerni ceni dobiti, zato naj ga vsak, ki ga potrebuje, brez odloga naroči.

* **Deteljno seme** zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušalšča v Ljubljani, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače štajerske ali črne detelje po 1 K 85 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 1 K 80 h kilogram.

* **Seme krmske pese** dobivajo udje pri družbi po 90 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko ter rumeno ekendorfovko.

* **Glede oddaje semen** objavljamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

* **Semenski krompir** bo družba oddajala, kakor običajno, spomladi, in sicer svoj pridelek od izvornih vrst oneidovec, zborovec in zgodnji turovan. Cena krompirju je 7 K za 100 kg z vrečami vred. Oddaja se le v celih vrečah po 50 kg. — Zgodnjega turovana je le omejena množina in ga dobe po vrsti tisti, ki se zanj takoj zglase.

* **Semenski oves, in sicer dupavski,** ki ga ima družba po 25 K 100 kg v zalogi, je skoraj že ves oddan, in ko pride ta list udom v roke, bržkone ne bo več zaloge. Družba je v naglici naročila drug oves, in sicer je sedaj dobila vagon **Milnerjevega ovs**a, ki je istotako priznana dobra vrsta, a med tem časom je cena semenskemu ovsu silno poskočila, zato je družba prisiljena ceno temu ovsu določiti na 27 K za 100 kg. Tudi Milnerjev oves je iz Češkega ter je lepo, težko semensko blago, ki je skrbno očiščeno. Letos bo veliko povpraševanje po semenskemu ovsu, ker je bržkone vsa ozimina uničena, zato svetujemo udom, naj naročila nemudno prijavijo, drugače se jim pripeti, da ob času setve ne bo več zaloge.

* **Dušičnato umetno gnojilo, in sicer amonijev sulfat,** bo družba imela odslej v zalogi. Cena temu gnojilu bo 31 K za 100 kg. — To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata

v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. št. in na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili“ v 3. št. letošnjega „Kmetovalca“.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žindro po po 7-60 K 18 odstotno, za 100 kg. Te cene veljajo za nadrobno oddajo v družbenem skladišču. Pri naročitvah v celih vagonih se odračunajo skladiščni stroški in se torej dovoli znaten popust. V zalogi ima družba le 18odstotno Tomasovo žindro.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 8 K 100 kg z vrečo vred. Pri naročitvah v celih vagonih znaten popust. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12—14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12-odstoten in sme v razmerju z goreno ceno le 6-86 K veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 % kalija ter stane 5 K 80 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 80 h.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Čilski soliter po 35 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 31 K 100 kg.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se zvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Močna krmila,** in sicer lanene in sezamove tropine, ima družba vedno v zalogi ter jih oddaja prve po 19 K in druge po 17 K 50 h. Tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg. Lanenih tropin ta mesec ne bo v zalogi, ker imajo tvornice vse blago razprodano.

* **Oljnih tropin,** bodisi lanenih ali sezamovih, dobiva družba na teden komaj po en vagon iz tvornic, ker imajo nekatere tvornice vso zalogo razprodano, druge pa zaradi pomanjkanja vode ne morejo delati. To je vzrok, da naročnikom ne moremo točno postreči. Lanenih tropin bržkone pred sredo meseca aprila sploh ne bo dobiti. Za silo ima sedaj družba v zalogi srednje svetle sezamove tropine, ki jih oddajajo po 16 K 50 h 100 kg, in sicer v vrečah.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljave na zunan se še posebej zaračunata za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedih hitro in zanesljivo odstrani. — V

zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjeno ploščevine oddaja družba po 10 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 1. marca 1909.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gosp. komercialni svetnik Fr. Povše, navzoči so bili: podpredsednik g. Knez in odborniki gg: Gombač, baron Liechtenberg, Kalan, A. Pavlin, F. Pavlin, Žirovnik, ter družbeni tajnik Pirc.

Predsednik je glavnemu odboru sporočil, da se je udeležil odposlanstva vseh glavnih kmetijskih zastopov Avstrije, ki je 18. februarja t. l. predložila Nj. Vel. presvetlemu cesarju udanostno adresso za priliko njegove vladarske šestdesetletnice. (Glej prvo vest med »Družbenimi vestmi« v 4. številki letošnjega »Kmetovalca.«)

Tajnik je poročal o nekterih pisarniških zadevah, tikajo ih se družbenih uslužbencev.

Glavni odbor je poveril tajništvo, naj dela poskuse z neko novo krmno rastlino za suha tla, ter je dovolil v to svrhu primeren kredit.

Glavni odbor je sklenil primerno ukreniti glede starostnega zavarovanja družbenih uradnikov z ozirom na državni zakon z dne 16. decembra 1906.

Vsled poziva c. kr. deželne vlade, odnosno c. kr. kmetijskega ministerstva, je glavni odbor določil proračun državnih podpor za živinorejo in pridelovanje rastlinstva za l. 1910.

Glavni odbor je določil podporo trem zastopom, ki name ravajo narediti skupne pašnike za mlado živino. Podpora se izplača, kakorhitro bo naprava dotičnih pašnikov zagotovljena.

Vsled prošnje podružnice v Cerkljah se je glavni odbor načelno izrekel za prireditev premovanja govedi letošnjo jesen v Cerkljah.

Glavni odbor je vzel na znanje dopis deželnega odbora, da je dovolil 500 K deželne podpore kot prispevek za cepljenje prasičev proti rdečici.

Prošnjo čebelarke zadruge v Il. Bistrici za državno podporo je glavni odbor sklenil toplo priporočeno izročiti na pristojno mesto; istotako prošnjo šolskega vodstva v Grčaricah za vzoren čebelnjak.

O prošnji 7 posestnikov neke občine na c. kr. deželno vlado, da bi se ji breplačno dovolil vagon umetnih gnojil, se je glavni odbor pritrjevalno izrekel, če se taka oddaja umetnih gnojil smatra za potrebno zaradi lanske suše in se strošek pokrije iz zaklada, ki je namenjen za povračilo škod po uimah.

Glavni odbor je imenoval za svojega zastopnika pri XXIII. gozdarskem shodu, ki bo 26. marca t. l. na Dunaju, družbenega predsednika gosp. komercialnega svetnika Povšeta.

Poročilo odbornika g. stavbnega svetnika Pavlina o posledicah na Kranjskem doslej izvršenih uravnav vodá je glavni odbor vzel na znanje.

Vsled poziva c. kr. deželnega šolskega sveta je glavni odbor oddal svoje mnenje glede šolskih vrtov in se je vnovič postavil na stališče, da je učiteljem, ki vzdržujejo zgledne šolske vrtove, redno dajati podpore.

Glavni odbor je primerno ukrenil glede arondacije družbenega posestva na Poljanski cesti.

Za nove ude so se zglasili in so bili sprejeti gg:

Jagodic Josip, posestnik v Podgori; Vivoda Marko, posestnik v Krmačini; Frakelj Ivan, posestnik v Jamniku; Lavtar Ignacij, posestnik v Dolenji vasi; Jamnik Josip, posestnik v Kočnem; Svetličič Andrej, posestnik v Sp. Kanomlji; Božiček Frančišek, trgovec v Sp. Idriji; Petrič Frančišek, posestnik v Sp. Kanomlji; Hladnik Frančišek, posestnik v Sp. Idriji; Novak Frančišek, po-

sestnik v Sp. Idriji; Gruđen Alojzij, posestnik v Laporjah; Zelnik Ivan, posestnik v Laporjah; Zrnc Frančišek, posestnik v Laporjah; Štrukelj Ivan, posestnik v Laporjah; Mavc Jernej, posestnik v Laporjah; Lovšin Frančišek, posestnik v Goriči vasi; Erznožnik Ivan, posestnik v Dobračevi; Kozamernik Ivan, zidarski mojster na Dobrovi; Nemanič Alojzij, posestnik v Metliki; Marolt Miha, posestnik v Vel. Štangi; Pograjec Matija, posestnik v Javorju; Tekavec Anton, posestnik v Koroščah; Treo Julij, graščak v Mali vasi; Mulec Frančišek, posestnikov sin v Zbigovcih; Cegnar Luka, p. d. Češnar, posestnik v Dorfarjih; Hafner Frančišek, posestnik pri Sv. Duhu; Rozman Marija, posestnica v Žabnici; Hočevar Josip, posestnik v Bojanji vasi; Černjač Dragotin, posestnik v Rakitniku; Boštjančič Josip, posestnik v Matenji vasi; Ambrož Anton, posestnik v Grobišču; Kanal Kristjan, vodja mlekarne v Prestranku; Mlekarska zadruga v Matenji vasi; Hrovatin Miha, posestnik v Matenji vasi; Šola sv. Ivana v Matenji vasi; Klemenc Ivan, c. kr. lovec v Prestranku; Dolinšek Martin, posestnik na Glinjeku; Lavrih Terezija, posestnica v Žubni; Volk Jakob posestnik v Suhorju; Krebelj Anton, posestnik v Suhorju; Tomazin Ferdo, ekonom v Šmartnu pri Litiji; Bajt Ivan, posestnik v Novi Oselci; Brodnik Ivan, posestnik v Ljubljani; Bučar Anton, posestnik v Dednem vrhu; Gorenc Alojzij, posestnik pri Sv. Duhu; Kerin Frančišek, posestnik v Ravnem; Gorenc Matija, posestnik v Kočnem; Janc Frančišek, posestnik v Jelševcu; Butkovič Josip posestnik v Leskovcu; Janc Josip, posestnik v Hlebcah; Iskra Miha, posestnik v Hlebcah; Kodras Ivan, posestnik v Hlebcah; Jalen Valentin, posestnik v Hlebcah; Bajec Martin, posestnik v Dol. Logatcu; Tršar Janez, posestnik v Blekovi vasi; Masle Frančišek, posestnik na Brodu, Arko Vencelj, trgovec v Logatcu; Erjavec Ivan, posestnik v Muhabranu; Novak Anton, posestnik v v Račjem selu; Hočevar Frančišek, posestnik v Mokronogu; Pavšič Frančišek, posestnik v Malkovcu; Višček Josip, posestnik v Mokronogu. (Dalje prihodnjič.)

Poziv podružnicam in županstvam glede cepljenja prasičev proti rdečici.

Kužna bolezen rdečica pri prasičih se je silno razširila in povzroča našim gospodarjem ogromno škodo. V preteklem letu so bile na Kranjskem občine, kjer je po več sto prasičev poginilo za to kugo.

Edino zanesljivo sredstvo proti kužni bolezni rdečici pri prasičih je cepljenje živali z varnostnim cepivom.

Podpisani glavni odbor je v svoji seji dne 28. decembra 1907. sklenil to cepljenje uvesti in organizirati.

Leta 1908. se je na Kranjskem cepilo nad 6000 prasičev, in jih je od njih le kakih 20 pozneje zbolelo in 10 poginilo; vendar je c. kr. kmetijsko ministerstvo nastalo škodo vsled posredovanja kmetijske družbe popolnoma povrnilo. Zvršitev cepljenja bo tudi v letu 1909. posredovala. Upati je, da se od strani države in dežele dobe znatne podpore, da se bo cepljenje moglo kolikor mogoče ceno zvršiti.

S cepljenjem prasičev se bo pričelo že meseca aprila, in da bo mogoče vse potrebno pravočasno ukreniti in napraviti, se podružnice pozivajo, da nemudoma naznanijo, če žele za svoj okoliš skrbeti za varnostno cepljenje proti rdečici pri prasičih in koliko prasičev, v katerih vaseh in pri katerih posestnikih bo približno treba cepiti.

Pripomni se, da se naročila za cepljenje lahko priglašajo pri c. kr. okrajnem živinozdravniku dotičnega okraja kakor tudi pri deželnih živinozdravnikih v Metliki, Vipavi in Škofji Loki.

Ker se pa v nekterih krajih posebno v državni službi stoječi okrajni živinozdravniki zaradi preobilnega posla ne morejo s cepljenjem baviti, bo za dotične okraje c. kr. kmetijska družba posredovala, da se cepljenje po drugih živinozdravnikih izvrši.

Tudi občinska predstojništva in posamezniki, ki skrbje za blagor kmetovalcev, se morejo obrniti z enako željo na podpisani glavni odbor, vendar v slučaju obilnih priglasov pridejo najprej na vrsto podružnice, oziroma družbeni udje.

Priglasje je poslati na podpisani odbor, ki daje vsa tozadevna pojasnila in poskrbi za izvršitev cepitve.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Razglas

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, kupljenih z državno podporo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske kupi mececa marca, oziroma prihodnjo pomlad, z državno podporo, ki jo dovoli c. kr. kmetijsko ministrstvo za pospeševanje govedoreje, nekoliko plemenskih bikov čistokrvnih pasem, ki so primerne za zboljševanje govedu na Kranjskem, in sicer:

a) bika pomurske pasme (enobarvne, sivkaste ali pšenične barve), ki jih odda samo na Dolenjsko in na Notranjsko, in
b) bika pinogavske pasme (temnordeče lisaste), ki jih odda samo na Gorenjsko

Vsak prosilec naj se zgledi le za bika tiste pasme, ki je dotični pokrajini primerna, oziroma kjer je že vpeljana. V prošnji je jasno povedati, za katere pasme bika prosilec prosi. Na prošnje za bika, tistih pasem, ki niso primerne prosilčevi pokrajini, se kratkoma ne bo oziralo.

Prošnje je vložiti

do 1. aprila t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznaniti, oziroma zavezati se:

1. da je pripravljen bika sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tistega bika, ki ga določi odbor;
2. da plača ob sprejemu bika polovico tistih stroškov, ki jih je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in
3. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika dve leti za pleme in, če ga iz kterejakoli nezadostnega vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora proda, povrniti po 20 K za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Živinorejec, ki bo imel prejetega bika čez dve leti za pleme, in sicer najmanj štiri mesece dalje, doboje 40 K in za vsak nadaljnji mesec po 10 K nagrade.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske

V Ljubljani, 15. februarja 1909.

Razglas

o oddaji plemenskih prasičkov jorkširske (velike bele angleške) pasme.

Podpisani odbor bo oddajal, kakor doslej, plemenske mladice jorkširskega prasičjega plemena pod nastopnimi pogoji:

1. Prasički se oddajajo po 10 in tudi več tednov stari, in sicer kakršne starosti se dobe.
2. Cene prasičkom so za polovico nižje kakor jih plačuje družba.

3. Oddajajo se ali sami mrjaščeki ali pa svinjica z mrjaščekom vred.

4. Kdor prasiče dobi, se mora pismeno zavezati:

- a) da jih obdrži za pleme, dokler bodo sposobni;
 - b) da naznani odboru, kadar jih neha imeti za pleme;
 - c) da bo pripuščal mrjasca tudi svinjam drugih gospodarjev.
- Došle prošnje bo odbor reševal povrsti, kakor bodo dobajale, in sicer vselej takrat, kadar dobi takih plemenskih prasičkov, ki pa seveda niso vedno v zadostnem številu na razpolaganje.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 28. aprila 1909.

Vabilo

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Selu pri Bledu, ki bo v nedeljo, 28. marca t. l. pri načelniku na Bledu.

SPORED:

1. Poročilo načelstva.
2. Potrjenje računa za l. 1908.
3. Volitev zastopnika k občnemu zboru kmetijske družbe.
4. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica na Selu pri Bledu,

dne 5. sušca 1909.

Ivan Pangerc, načelnik.

Vabilo

na občni zbor, kmetijske podružnice v Kovorju, ki bo v nedeljo, 21. sušca ob treh popoldne v hiši načelnika Frančiška Rožiča na Hudem.

SPORED:

1. Računi za l. 1908.
2. Razni nasveti in predlogi.

Pripomnja, če bi ob določenem času ne bilo navzočih zadostno število udov, bo pol ure kesneje drug občni zbor, ne glede na število udeležencev.

Kmetijska podružnica v Kovorju,

dne 5. sušca 1909.

Frančišek Rožič, načelnik.

Vabilo

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Slavini, ki bo 19. marca 1909 ob treh popoldne v šolskih prostorih.

SPORED:

1. Poročilo načelnikovo.
2. Predložitev računov za l. 1908.
3. Vpisovanje novih udov.
4. Razni nasveti in predlogi.

Kmetijska podružnica v Slavini,

dne 5. marca 1909.

Andrej Vadnal, načelnik.

Vabilo

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Planini, ki bo v nedeljo, 28. marca 1909 ob štirih popoldne pri g. A. Lavriču.

SPORED:

1. Razgovor o bodočem podružničnem delovanju in o cepljenju prasičev proti rdečici.
2. Slučajnosti.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe v Planini,

dne 10. marca 1909.

Josip Bénédek, načelnik.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske v Št. Vidu pri Ljubljani

priredi svoj

XVIII. kmetijski sestanek

na praznik dne 25. marca 1909 ob štirih popoldne na Trati pri Žibertu.

Govoril bo gosp. dr. Janko Žirovnik o važnosti zemljiške knjige.

K temu sestanku vabim p. n. ude c. kr. kmetijske družbe in po njih vpeljane goste.

Ant. Štrukelj, podružnični načelnik.

Listnica uredništva.

M. D. v P. Nihče Vas ne more siliti, da bi morali svoj travnik zagraditi, in če Vam dela mimoidoča živina škodo, morete od lastnikov živine na podlagi zakona za obrambo poljščine zahtevati povračilo za škodo.

P. Š. v P. Če imajo posestniki zastarano služnost, spravljati po Vašem svetu seno, tega ne morete zanaprej braniti, čeprav imajo sedaj drugo pot na razpolaganje.